

> en, de MIKT's (Mexico, Indonesië, Korea, Turkije) of de zogenaamde Next 11 na de BRIC's (Brazilië, Rusland, India en China), zijn goed voorbereid politiek bezoek en goed uitgeruste ambassades interessant voor de BV Nederland en voor de slagkracht van de Nederlandse diplomatie. Zo werd met de handelsmissie aan Vietnam in maart 2011 de economische relatie tussen beide landen versterkt en leidde deze reis tot investeringen in de gezondheidszorg, waterkwaliteit, en het milieu. Dit alles óók in het kader van de besteding van Nederlandse ontwikkelingsgelden voor dit 'transitieland'.

In de afgelopen jaren zijn er helaas belangrijke missers geweest. Zo stonden Nederland en China vorig jaar stil bij 40 jaar diplomatieke betrekkingen, maar de premier noch de vice-premier of de minister van Buitenlandse Zaken heeft zich in Beijing laten zien. Bij de politieke leiders van de grotere Europese landen - en grote en kleine mogendheden buiten de EU - komt het echt niet op om deze opkomende wereldmacht links te laten liggen. Alsof het voor een land van ons gewicht al niet moeilijk genoeg is om hoog bezoek uit China te krijgen.

Het is de taak van Buitenlandse Zaken om het verband te leggen tussen handelsbevordering en het aanpakken van buitenlandpolitieke uitdagingen als veiligheid.

De sterkste troef van de diplomatie van morgen is de integrerende kracht die ervan uitgaat. De diplomaten van de toekomst zullen steeds meer de samenwerking met actoren buiten de overheid bevorderen en ook meer dan nu verschillende agenda's met elkaar moeten verbinden. Als onderdeel van een breed geformuleerde economische diplomatie is de taak van Buitenlandse Zaken het verband te leggen tussen handelsbevordering enerzijds en het aanpakken van buitenlandpolitieke uitdagingen als veiligheid, mensenrechten, klimaatverandering en de reputatie van Nederland anderzijds.

Welk beeld van Nederland moeten de ambassades neerzetten? Hoe verhoudt zich dat tot de economische doelstellingen van Nederland en de aspiraties bij het samen met gelijkgezinde landen oplossen van mondiale vraagstukken? Het nieuwe kabinet dient stil te staan bij het feit dat de reputatie van Nederland de afgelopen tien jaar een flinke deuk heeft opgelopen. Nooit eerder hebben buitenlandse ambassadeurs in Den Haag zich hierover zo nadrukkelijk en openlijk uitgelaten als in de afgelopen jaren. De diplomatieke praktijk van vandaag zet de Westfaalse diplomatieke wereld soms op zijn kop: ambassadeurs zijn het zelfs als hun plicht gaan zien zich te mengen in interne aangelegenheden. >

INTERVIEW MARISKA VAN BEIJNUM

'WAT WILLEN WE MET ONTWIKKELINGSSAMENWERKING' KOMT VOOR 'WAT WILLEN WE BETALEN'

'WAT LEVERT HET OP?' OOK ONTWIKKELINGSSAMENWERKING MOET IN TIJDEN VAN BEZUINIGINGEN KIJKEN HOE ZE HET BESCHIKBARE BUDGET ZO EFFECTIEF MOGELIJK IN KAN ZETTEN. DRIE VRAGEN AAN MARISKA VAN BEIJNUM VAN DE CONFLICT RESEARCH UNIT (CRU) VAN CLINGENDAEL.

Hoe wordt ontwikkelingssamenwerking effectief?

"Met andere woorden, hoe haal je zoveel mogelijk resultaat? Dat kun je op verschillende manieren bekijken: hoe levert het Nederland zelf zoveel mogelijk op? Of hoe zet Nederland zichzelf zo effectief mogelijk in, om zo veel mogelijk resultaat te boeken op het gebied van armoedebestrijding? Je kunt hierin een *win-win* situatie creëren door bijvoorbeeld op gebieden te helpen waar Nederland zelf verstand van heeft, en dan kun je denken aan watermanagement en recht en veiligheid."

"Ontwikkelingssamenwerking is niet meer zielige, arme mensen helpen. De vraag of het Nederland ook wat oplevert, is een terechte vraag - het gaat immers om belastinggeld dat wordt uitgegeven.

En de ene effectiviteit sluit de andere niet uit. Als een land stabiel(er) wordt (mede) dankzij Nederlandse steun op het terrein van recht en veiligheid, kan het een interessante afzetmarkt worden."

Ontwikkelingssamenwerking is niet meer zielige/ arme mensen helpen.

"Het bedrijfsleven kan daarin een partner zijn en ook een voorbeeld. Shell investeert in gebieden waar het naar olie wil boren in onderwijs en de gezondheidszorg - zoals bijvoorbeeld het geval is in Nigeria. Zo creëert het draagvlak bij de bevolking voor de eigen onderneming, maar draagt het tegelijkertijd bij aan de ontwikkeling van dat gebied."

Mag je voorwaarden verbinden aan hulp?

"Daar moet je zeker niet bang voor zijn. Je kunt bijvoorbeeld voorwaarden aan resultaten stellen en afspreken dat de lening een schenking wordt op het moment dat die doelstellingen zijn gehaald. In het verleden was men daar heel terughoudend in, maar ontwikkelingssamenwerking is niet alleen

> Nooit eerder hebben Nederlanders ook zo veelvuldig moeten proberen uit te leggen wat er hier aan de hand is. Imago's veranderen langzaam dus een decennium is relatief kort, maar de grote zorgen van diegenen die verder kijken dan de binnenlandse maatschappelijke malaise zijn terecht. De bredere Europese context waarin ons land opereert stelt evenmin gerust: in de aanhoudende crisis is de EU bezig haar *soft power* in de wereld snel te verspelen. De neergang in de internationale beeldvorming die samengaat met de economische recessie, is geen kleinigheid. Het vraagt om een brede aanpak van de Nederlandse publieksdiplomatie, die meer is dan een gesmeerd reactiemechanisme op de zoveelste gril van Wilders. Europese ministers van Buitenlandse Zaken zouden er ook goed aan doen om meer van hun kennis en ervaring met het beïnvloeden van de buitenlandse publieke opinie onderling te delen.

Met visie, ambitie en investeringen kan Nederland veel bereiken, ook in een complexere internationale omgeving en in een periode van afnemende invloed. Dat vraagt echter wel om het soort politieke sturing van bovenaf waaraan het de afgelopen jaren heeft ontbroken. Wil Nederland internationaal blijven meetellen, dan is er geen alternatief.

goed doen maar ook politiek bedrijven. Je moet er alleen wel voor zorgen dat de voorwaarden die je stelt passen binnen internationale afspraken op het terrein van recht en ontwikkeling - het kan niet gaan om voorwaarden die alleen het eigenbelang van Nederland dienen zoals dat in het verleden bijvoorbeeld wel het geval was bij hulp die één-op-één gekoppeld was aan inzet van het Nederlandse bedrijfsleven."

"Natuurlijk is het bij hulp aan conflictgebieden lastiger, maar ook dan kun je doelstellingen formuleren. In Zuid-Soedan zou je bijvoorbeeld de voorwaarde kunnen stellen dat er een gezond publiek financieel managementsysteem komt, zodat het land zelfstandig belasting kan innen. Je moet je dan wel realiseren dat zoiets niet van de ene op de andere dag staat. Een regeertermijn, die in het optimale geval vier jaar duurt, is veel te kort; je hebt hier over processen die in veel gevallen generaties beslaan. Wel zou je afspraken over tussenstappen kunnen maken."

Aan de volgende staatssecretaris/ minister ontwikkelingssamenwerking: Blijf van de koers van het beleid af!

"In een land als Syrië is hulp onder voorwaarden vooral erg gecompliceerd. De vraag wie je moet helpen is al lastig, laat staan de voorwaarden die je eraan koppelt. We weten nog niet welke kant het uit zal gaan voor Syrië, maar gesteld dat het regime-Assad uiteindelijk valt, dan zal een herziening van de grondwet bijvoorbeeld nodig zijn om te voorkomen dat er een nieuwe dictatuur ontstaat. Hulp kun je dan koppelen aan randvoorwaarden om toe te werken naar een politiek bestel waarin de verschillende groeperingen van een land vertegenwoordigd zijn.

Als Nederland alleen bereik je in zo'n situatie overigens niets. Je zult samen met andere donoren moeten optrekken. Als Nederland A als voorwaarde stelt, België B en Duitsland C, dan is de kans op succes uitgesloten. Idealiter werken de verschillende donorlanden samen vanuit één overkoepelende wederopbouwstrategie."

Voor welke beleidskeuzes staat Nederland?

"Allereerst zou ik de aanstaande staatssecretaris of minister op het hart willen drukken om zo veel mogelijk vast te houden aan de afspraken die zijn gemaakt en daarmee een zekere continuïteit van het Nederlandse beleid te waarborgen. Er is nu gekozen om te stoppen met hulp op een aantal terreinen, bijvoorbeeld onderwijs, en om het budget voor andere terreinen, bijvoorbeeld vrede en veiligheid, iets te verhogen. Natuurlijk moet je strategische keuzes blijven toetsen, maar als de volgende bewindspersoon alles omgooit en bijvoorbeeld weer wel op onderwijs wil inzetten, dan creëert hij of zij nog verdere onrust op het ministerie en zet Nederland bovendien internationaal zijn reputatie op het spel."

“Durf zakelijk te zijn en betrek het bedrijfsleven erbij. Zoals ik eerder met het voorbeeld van Shell al aangaf, is het bedrijfsleven vaak al veel actiever in ontwikkelingslanden dan wordt aangenomen, en er liggen veel mogelijkheden om in ieder geval van elkaar te leren en in een gunstiger geval samen te werken.

En nu gaat het in de discussie over het budget voor ontwikkelingssamenwerking vaak over het wel of niet vasthouden aan de norm van 0,7 procent van het BNP. Dat is in mijn ogen niet het juiste startpunt van de discussie. Werk vanuit strategische keuzes; bedenk wat Nederland wil en bekijk dan wat dat kost. Van daaruit kun je bepalen wat bijvoorbeeld Defensie betaalt, hoeveel Veiligheid en Justitie moet bijdragen en wat er van Buitenlandse Zaken wordt verwacht.

En, zoals ik ook al eerder aangaf, zoek de internationale samenwerking. Hiervoor zul je je ook moeten richten op het versterken van de internationale fora, zoals de Verenigde Naties en de Europese Unie.”

